

PRAKSISOVERSIGT · EU-RET

Praksisoversigt over EU's Charter om grundlæggende rettigheder (anvendelse i dansk ret)

Anvendelsesområde, begrænsningsadgang og forrangsvirkning i dansk retsanvendelse

Version 2 Opdateret 4. sep. 2026 53 afgørelser · 2011-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

EU's Charter om grundlæggende rettigheder blev proklameret i 2000 og fik med Lissabontraktatens ikrafttræden 1. december 2009 samme juridiske værdi som traktaterne, jf. TEU artikel 6, stk. 1. Chartret binder imidlertid kun medlemsstaterne, "når de gennemfører EU-retten", jf. chartrets artikel 51, stk. 1 – og det er netop afgrænsningen af dette anvendelsesområde, der er det tilbagevendende stridspunkt i dansk praksis, hvad enten sagen angår logning af teledata, europæiske arrestordrer, konfiskation ved vanvidskørsel eller skattesanktioner. Denne oversigt kortlægger, hvornår chartret reelt slår igennem ved danske instanser, hvordan begrænsningstesten i artikel 52, stk. 1, anvendes, og hvilken retsvirkning en charterstridig national regel har – hvor Højesteret og Østre Landsret i logningssagerne har fastslået, at EU-rettens forrang fører til konkret uanvendelighed, ikke til generel ugyldighed.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Chartret har siden 1. december 2009 samme juridiske værdi som traktaterne, jf. TEU artikel 6, stk. 1, men det udvider ikke Unionens kompetencer og skaber ingen nye opgaver for Unionen.
- 02** Chartret binder kun medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten, jf. artikel 51, stk. 1 – falder forholdet uden for EU-rettens anvendelsesområde, savner EU-Domstolen kompetence, og chartret kan ikke påberåbes.
- 03** Et tilknytningsmoment til EU-retten kan skabes gennem en rammeafgørelse eller et direktiv, som den nationale regel gennemfører; danske domstole har accepteret dette som argumentationsspor i vanvidskørselssagerne.
- 04** Begrænsninger i charterrettigheder skal efter artikel 52, stk. 1, være fastlagt i lovgivningen, respektere rettighedens væsentligste indhold og være nødvendige og proportionale i forhold til et anerkendt mål af almen interesse.
- 05** Chartrets artikel 52, stk. 3, sikrer parallelitet med EMRK: hvor chartret indeholder tilsvarende rettigheder, har de samme betydning og omfang som i konventionen – men EU-retten kan yde en mere omfattende beskyttelse.

- 06 EU-rettens forrang medfører, at en charterstridig national regel skal undlades anvendt i den konkrete sag – den bliver ikke ugyldig eller ikke-eksisterende, og danske domstole har ikke pligt til at erklære den generelt ugyldig.
- 07 Generel og udifferentieret logning af trafik- og lokaliseringsdata er som udgangspunkt uforenelig med chartrets artikel 7, 8 og 11 sammenholdt med artikel 52, stk. 1, men kan opretholdes tidsbegrænset ved en reel, aktuel eller forudsigelig alvorlig trussel mod den nationale sikkerhed.
- 08 At beviser er indsamlet på grundlag af logningsregler i strid med EU-retten medfører ikke i sig selv bevisforbud i dansk straffeprocess – antagelighedsspørgsmålet henhører under national ret under iagttagelse af ækvivalens- og effektivitetsprincippet samt retten til en retfærdig rettergang.
- 09 Chartrets artikel 50 er ikke til hinder for en efterfølgende dansk førerretsfrakendelse efter en udenlandsk dom for spirituskørsel, når den udenlandske sanktion var territorielt begrænset og den danske sag forfølger et komplementært formål.
- 10 Kumulation af administrative og strafferetlige sanktioner kan være forenelig med artikel 50, hvis procedurerne forfølger komplementære mål, er koordineret, og den samlede sanktionsbyrde er proportional med overtrædelsens grovhed.
- 11 Princippet om gensidig tillid ved europæiske arrestordrer må vige, når der er en reel risiko for behandling i strid med EMRK artikel 3 og chartrets artikel 4 – Højesteret nægtede udlevering til Rumænien ved garanti om kun 2 m² personligt rum.
- 12 Konfiskation af en godtroende tredjemands køretøj kan efter EU-Domstolens praksis udgøre et uforholdsmæssigt indgreb i ejendomsretten efter chartrets artikel 17, og den danske vanvidskørselsordning blev under folketingsbehandlingen ændret netop for at rumme en proportionalitetsvurdering.
- 13 Anmodninger om præjudiciel forelæggelse af charterspørgsmål afvises rutinemæssigt af danske retter under henvisning til acte clair, når lovgiver allerede har foretaget den EU-retlige vurdering under lovforberedelsen.

Chartrets bindende virkning i dansk ret – TEU artikel 6, stk. 1, og § 1 suverænitetsgrundlaget

Chartret blev proklameret i Nice i december 2000 af Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen, men var indtil Lissabontraktaten uden bindende retsvirkning. Med [TEU artikel 6, stk. 1](#) fik chartret pr. 1. december 2009 »samme juridiske værdi som traktaterne«, samtidig med at det udtrykkeligt fastslås, at chartrets bestemmelser »ikke på nogen måde [udvider] Unionens beføjelser som fastsat i traktaterne«.

Justitsministeriets **Betænkning nr. 1546/2014 om inkorporering mv. inden for menneskeretsområdet** beskriver overgangen præcist:

»Med Lissabon-Traktaten er Charteret – og dermed diskriminationsforbuddet i artikel 20 og 21 – den 1. december 2009 blevet juridisk bindende og har fået samme status som traktaterne, jf. EU-traktatens art. 6, stk. 1. Det betyder, at Charteret i dag har forrang for national ret, som i tilfælde af konflikt derfor må tilsidesættes.«

Betænkningen tilføjer straks den afgørende reservation: chartret »er dog samtidig underlagt den begrænsning, at det kun gælder for medlemsstaterne, 'når de gennemfører EU-retten', jf. Charterets artikel 51«.

Den forfatningsretlige hjemmel for, at chartret overhovedet kan binde danske myndigheder, ligger i [grundlovens § 20](#) om suverænitetsafgivelse. Forarbejderne til bestemmelsen fra Forfatningskommissionens forslag af 4. februar 1953 forklarer baggrunden:

»Der har i de senere år været en udvikling i retning af større mellemfolkelig samarbejde også på områder, hvor internationale organisationer tillægges beføjelser, der hidtil har været betragtet som en del af den enkelte stats suverænitet. ... Det ville være ønskelig, om også Danmark i sin grundlov åbnede adgang for en sådan afgivelse af suverænitet til mellemfolkelige organisationer, som virker til fremme af mellemfolkelig retsorden og samarbejde.«

Forarbejderne præciserer, at »ved rigets myndigheder forstår såvel den lovgivende som den udøvende og dommende myndighed«, og at suverænitetsafgivelse kun kan ske »i nærmere bestemt omfang«. Denne afgrænsningstanke er selve baggrunden for, at chartrets rækkevidde i dansk ret er bundet til EU-rettens anvendelsesområde og ikke kan gøres til et generelt dansk rettighedskatalog. Suverænitetsspørgsmålet behandles selvstændigt i [suverænitetsafgivelse-grundloven-20](#).

Justitsministeriets [Vejledning om lovqualität, pkt. 5.3](#) fastholder samme systematik i det lovforberedende arbejde og henviser udtrykkeligt til, at chartrets artikel 51, stk. 1, »skal forstås i overensstemmelse med EU-Domstolens faste praksis, hvorefter de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved Unionens retsorden, kan anvendes i alle situationer, der reguleres af EU-retten, men ikke uden for sådanne situationer«.

LOV

[EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 51, stk. 1](#)[Grundloven § 20](#)[Traktaten om Den Europæiske Union § 6, stk. 1](#)

Anvendelsesområdet efter artikel 51, stk. 1 – hvornår

§ 2 »gennemfører« Danmark EU-retten?

[Chartrets artikel 51, stk. 1](#) bestemmer, at chartret er rettet til Unionens institutioner »samt til medlemsstaterne, dog kun når de gennemfører EU-retten«. Efter [stk. 2](#) udvider chartret ikke anvendelsesområdet for EU-retten ud over Unionens kompetencer.

EU-Domstolen håndhæver denne grænse konsekvent og kompetencemæssigt: findes der intet tilknytningsmoment til EU-retten, savner Domstolen »åbenbart« kompetence. Mønstret ses tydeligt i afvisningskendelserne:

Sag	Emne	Udfald
C-177/17	Italiensk erstatning for lang sagsbehandlingstid vs. art. 47	Åbenbart inkompetent – lov nr. 89/2001 gennemfører ikke EU-retten
C-723/18	Rumænsk fartbøde og bevisbyrde vs. art. 48	Åbenbart inkompetent – rent national færdselsregel

C-703/20	Bulgarske selskabssanktioner vs. art. 47 og 48	Åbenbart inkompetent – chartret kan ikke alene begrunde kompetence
C-243/22	Italiensk fredsdommers straffrihedsregel	Åbenbart inkompetent – rent intern sag
C-244/20	Spansk enkeskat vs. art. 17 og 21	Inkompetent – ordningen gennemfører ikke EU-retten

I [C-177/17](#) fastslog Domstolen ved begrundet kendelse, at den italienske lovgivning ikke udgjorde en gennemførelse af EU-retten som omhandlet i artikel 51, stk. 1, og at de påberåbte traktatbestemmelser ikke pålagde medlemsstaterne specifikke forpligtelser. Tilsvarende i [C-703/20](#), hvor Domstolen understregede, at chartrets bestemmelser ikke i sig selv kan begrunde kompetence.

Afgrænsningen kan være subtil. I [C-257/21](#) om en tysk overenskomsts differentierede natarbejdstillæg fandt Domstolen, at overenskomstbestemmelsen ikke gennemførte arbejdstidsdirektiv 2003/88/EF – direktivet regulerer som udgangspunkt ikke lønforhold – og chartrets ligebehandlingsprincip i artikel 20 fandt derfor ikke anvendelse.

Omvendt kan et tilknytningsmoment skabes gennem sekundærretten. I [C-393/19](#) om konfiskation af en godtroende arbejdsgivers lastbil udtalte Domstolen i præmis 40:

»Bestemmelserne i rammeafgørelse 2005/212 nødvendigvis udgør en del af de EU-retlige elementer, som Domstolen, henset til hovedsagens genstand og de oplysninger, som den forelæggende ret er fremkommet med, skal tage i betragtning for at kunne give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål. Den retlige situation i hovedsagen er således omfattet af EU-rettens anvendelsesområde, herunder af denne rammeafgørelse.«

Dette er netop den argumentationsfigur, danske parter har anvendt for at trække nationale regler ind under chartret – se afsnittet om vanvidskørsel nedenfor. I dansk sammenhæng kan tilknytningen også opstå gennem den primære ret: i [AM2024.09.04H](#) hjemviste Højesteret en sag om ophævelse af udvisning, fordi der efter EU-Domstolens praksis kunne opstilles en formodning for afledt opholdsret efter TEUF artikel 20 på grund af afhængighedsforholdet til domfældtes danske børn – hvorved forholdet trækkes ind i EU-rettens anvendelsesområde.

Den processuelle side – hvornår og hvordan spørgsmålet skal forelægges EU-Domstolen – behandles i [præjudicielle-forelæggelser-eu-domstolen](#).

LOV [EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 20](#)

[EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 51, stk. 1, 2](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets kendelse om prøvelse af udvisning for statsløs på tålt ophold med EU-retlig afledt opholdsret	04.09.2024
	Højesteret · Højesterets kendelse om hjemvisning af sag vedrørende ophævelse af udvisning efter Udlændingelovens § 50	04.09.2024
	EU-Domstolen · Fredsdommeres anvendelse af nationale strafferegler og EU-domstolens manglende kompetence i rent interne sager	09.11.2022
	EU-Domstolen · Løntillæg for natarbejde og rækkevidden af EU's charter om grundlæggende rettigheder	07.07.2022
	EU-Domstolen · Gyldigheden af undtagelsen for ydelser til efterladte i direktiv 79/7/EØF og rækkevidden af EU-Domstolens kompetence i sager om national social sikring	14.10.2021
	EU-Domstolen · Domstolens manglende kompetence til at vurdere nationale sanktioner mod selskaber i lyset af EU-Chartret uden tilknytning til EU-retten	06.05.2021
	EU-Domstolen · Konfiskation af transportmidler tilhørende tredjemand i god tro ved smugling	14.01.2021

EU-Domstolen · EU-Domstolens manglende kompetence i sager om nationale færdselsregler og chartret om grundlæggende rettigheder	08.05.2019
EU-Domstolen · Afvisning af præjudiciel anmodning: National procedure for udbetaling af erstatning for lang sagsbehandlingstid falder uden for EU-retten's anvendelsesområde	06.09.2017

§ 3 Begrænsningsadgangen i artikel 52, stk. 1 – lovhjemmel, væsentligt indhold og proportionalitet

Når chartret først finder anvendelse, styres indgrebsprøvelsen af [artikel 52, stk. 1](#):

»Enhver begrænsning i udøvelsen af de rettigheder og friheder, der anerkendes ved dette charter, skal være fastlagt i lovgivningen og skal respektere disse rettigheders og friheders væsentligste indhold. Under iagttagelse af proportionalitetsprincippet kan der kun indføres begrænsninger, såfremt disse er nødvendige og faktisk svarer til mål af almen interesse, der er anerkendt af Unionen, eller et behov for beskyttelse af andres rettigheder og friheder.«

Testen har fire led: lovhjemmel, respekt for rettighedens væsentligste indhold, et anerkendt formål af almen interesse og proportionalitet (egnethed og nødvendighed). Den danske lovgiver anvender testen eksplicit. De almindelige bemærkninger til logningsreformen, der indsatte [retsplejelovens § 786 e](#) ved **lov nr. 291 af 8. marts 2022**, indeholder en samlet charterprøvelse:

»I lyset af EU-Domstolens seneste praksis ... vil de foreslåede ordninger med registrerings- og opbevaringspligt for trafikdata samt adgang hertil efter Justitsministeriets opfattelse udgøre indgreb i rettighederne fastsat i Chartrets artikel 7, 8 og 11. Sådanne indgreb skal kunne retfærdiggøres efter Chartrets artikel 52, stk. 1, hvilket indebærer, at indgrebene skal være fastlagt i lovgivningen og respektere de nævnte rettigheders væsentligste indhold. Desuden skal indgrebene under iagttagelse af proportionalitetsprincippet være nødvendige og faktisk svare til mål af almen interesse, der er anerkendt af Unionen, eller et behov for beskyttelse af andres rettigheder og friheder.«

Bemærkningerne uddyber det kvalitetskrav til hjemmelsgrundlaget, som EU-Domstolen har udviklet: en lovgivning om registrering og opbevaring skal »fastsætte klare og præcise regler, der regulerer rækkevidden og anvendelsen af den pågældende foranstaltning«, opstille mindstekrav og garantier mod misbrug, og efter La Quadrature du Net-dommens præmis 133 »altid opfylde objektive kriterier, som fastlægger et forhold mellem de oplysninger, der skal lagres, og det forfulgte formål«.

Bemærkelsesværdigt er, at ministeriet selv erkendte grænsefladen: »Det bemærkes dog, at der vurderes at være en væsentlig procesrisiko forbundet med, at der i lovforslaget lægges op til, at politiet og anklagemyndigheden vil kunne få adgang til trafikdata, der er registreret og opbevaret med henblik på at beskytte den nationale sikkerhed, til brug for ... bekæmpelse af grov kriminalitet«.

Proportionalitetskravet kan efter EU-Domstolens praksis have direkte virkning. I [C-205/20](#) fastslog Domstolen, at proportionalitetskravet i håndhævelsesdirektivets artikel 20 har direkte virkning, og at den nationale domstol skal undlade at anvende den uforholdsmæssige del af en national sanktionsordning – ikke nødvendigvis hele ordningen. Tilsvarende viser [C-733/23](#)-linjen, at faste minimumsbøder uden mulighed for individuel tilpasning kan krænke proportionalitetsprincippet.

LOV	EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 52, stk. 1	Retsplejeloven § 786e
PRAKSIS	EU-Domstolen · Direkte virkning af proportionalitetskravet for sanktioner ved udstationering af arbejdstagere	08.03.2022

EU-Domstolen · Generel og udifferentieret logning af teledata er som udgangspunkt i strid med EU-retten: Dom i de forenede sager La Quadrature du Net m.fl.

06.10.2020

Parallelitetsreglen i artikel 52, stk. 3, og beskyttelsesniveauet i artikel 53

§ 4

Chartrets artikel 52, stk. 3 knytter chartret sammen med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention:

»I det omfang dette charter indeholder rettigheder svarende til dem, der er sikret ved den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, har de samme betydning og omfang som i konventionen. Denne bestemmelse er ikke til hinder for, at EU-retten kan yde en mere omfattende beskyttelse.«

Justitsministeriets [Vejledning om lov kvalitet, pkt. 5.3](#) udmønter dette operativt for lovforberedelsen:

»Det følger af forklaringerne til charteret, at bl.a. charterets artikel 7, 21 og 47 helt eller delvist svarer til henholdsvis artikel 8, 14 og 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention ... Endvidere kan peges på, at artikel 8 fastlægger en særskilt ret til beskyttelse af personoplysninger, og at artikel 49 indeholder et legalitetsprincip, herunder et forbud mod straf med tilbagevirkende kraft, og et princip om proportionalitet mellem lovovertrædelse og straf.«

Paralleliteten er praktisk vigtig i to retninger. For det første betyder den, at de begrænsninger, der lovligt kan foretages efter chartrets artikel 7, er de samme som dem, der accepteres inden for rammerne af EMRK artikel 8 – hvilket de almindelige bemærkninger til logningsreformen udtrykkeligt lægger til grund. For det andet gør den EMD-praksis direkte relevant for charterprøvelsen: da Højesteret i [Sag 267/2016](#) skulle vurdere risikoen efter chartrets artikel 4, anvendte retten uden videre EMD's storkammerdom i *Muršić mod Kroatien* som målestok.

Samtidig går chartret videre end EMRK på enkelte punkter – mest markant [artikel 8](#), der indeholder en selvstændig ret til beskyttelse af personoplysninger med krav om, at oplysningerne behandles »rimeligt, til udtrykkeligt angivne formål og på grundlag af de berørte personers samtykke eller på et andet berettiget ved lov fastsat grundlag«, og at overholdelsen er »underlagt en uafhængig myndigheds kontrol«. Der findes ingen tilsvarende selvstændig bestemmelse i EMRK.

[Artikel 53](#) fastslår som gulvregel, at ingen bestemmelse i chartret må fortolkes som en begrænsning af de rettigheder, der anerkendes i EU-retten, folkeretten, internationale konventioner – herunder EMRK – samt i medlemsstaternes forfatninger på disses respektive anvendelsesområder.

Den artikel-for-artikel-prøvelse af konventionen ligger uden for denne oversigt og behandles i [emrk-artikel-8-privatliv-familieliv](#), [emrk-artikel-6-retfaerdig-rettergang](#) og [emrk-artikel-3-umenneskelig-behandling](#).

LOV

[EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 8](#)[EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 52, stk. 3](#)[EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 53](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesteret ophæver udleveringsafgørelse grundet risiko for umenneskelig behandling i rumænsk fængsel

31.05.2017

Artikel 7 og 8 i logningssagerne – EU-Domstolens tre skelsættende domme og deres danske gennemslag

§ 5

Logningsområdet er det felt, hvor chartret har haft størst konkret betydning i dansk ret. Grundlaget er artikel 15, stk. 1, i direktiv 2002/58/EF, som efter fast praksis skal fortolkes i lyset af [chartrets artikel 7](#) (privatliv og kommunikation), [artikel 8](#) (personoplysninger) og [artikel 11](#) (ytringsfrihed).

Østre Landsret opsummerede i [BS-36799/2018-OLR](#) udviklingen gennem tre domme. **Digital Rights-dommen** (C-293/12 og C-594/12) kendte logningsdirektivet ugyldigt, fordi indgrebet var »meget vidtrækkende og af særligt alvorlig karakter«, uden at være »præcist afgrænset af bestemmelser, der gør det muligt at sikre, at det faktisk er begrænset til det strengt nødvendige«. **Tele2-dommen** (C-203/15 og C-698/15) udstrakte forbuddet til nationale ordninger, men åbnede for målrettet lagring under strenge betingelser.

[C-511/18 m.fl., La Quadrature du Net](#) nuancerede retstilstanden afgørende ved at tillade generel og udifferentieret logning, hvis den er begrundet i en reel, aktuel eller forudsigelig alvorlig trussel mod den nationale sikkerhed – under fem kumulative betingelser om tidsmæssig begrænsning, ikke-systematisk karakter, strenge garantier, reel afgrænsning til nationale sikkerhedssituationer og effektiv prøvelsesadgang.

Linjen er siden befæstet i en række domme: [C-140/20 \(G.D.\)](#) om irsk lagring i op til to år, [C-793/19 \(SpaceNet\)](#) om den tyske 4-10-ugers-ordning, [C-350/21](#) om seks måneders lagring og [C-339/20](#) om lagring til markedsmisbrugsefterforskning.

Også adgangssiden er charterreguleret. [C-746/18 \(Prokuratuur\)](#) fastslog, at adgang til en samling data, der kan afdække præcise forhold om privatlivet, altid udgør et alvorligt indgreb, uanset periodens længde, og kun er tilladt til bekæmpelse af grov kriminalitet efter forudgående kontrol af en uafhængig instans – en anklagemyndighed, der selv leder efterforskningen, er ikke uafhængig. [C-178/22](#) accepterede en national tærskel på tre års fængsel, forudsat at retten kan nægte adgang, hvis lovovertrædelsen åbenbart ikke er alvorlig, og [C-162/22](#) forbød formålsudvidelse fra grov kriminalitet til disciplinærsag om embedsmisbrug.

Den danske ordning blev omlagt ved **lov nr. 291 af 8. marts 2022**, der indførte en todelt model: målrettet personbestemt og geografisk logning som hovedregel, og generel og udifferentieret logning ved trussel mod den nationale sikkerhed efter [retsplejelovens § 786 e](#). Bemyndigelsen udmøntes i årlige bekendtgørelser med højst ét års gyldighed – senest [bekendtgørelse om generel og udifferentieret registrering af trafikdata fra og med den 30. marts 2026](#), hvis bilag 1 indeholder Justitsministeriets samlede trusselsvurdering baseret på bidrag fra Rigsadvokaten, PET, CTA, FE og Styrelsen for Samfundssikkerhed. Denne konstruktion – årlig fornyelse med dokumenteret trusselsvurdering – er direkte designet til at opfylde La Quadrature-dommens kumulative betingelser.

LOV	EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 7	EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 8
	EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 11	Retsplejeloven § 786e
PRAKSIS	EU-Domstolen · Adgang til teledata ved efterforskning af tyveri: Definitionen af alvorlig kriminalitet og nationale straffetærskler	30.04.2024
	EU-Domstolen · Anvendelse af trafikdata i sager om embedsmisbrug: Fortolkning af direktiv 2002/58 og proportionalitetsprincippet	07.09.2023
	EU-Domstolen · Bevarelse af teledata og adgang til oplysninger i kampen mod grov kriminalitet: Forbud mod generel og udifferentieret logning i seks måneder	17.11.2022
	EU-Domstolen · EU-domstolens afvisning af generel logning af trafik- og lokaliseringsdata til bekæmpelse af kriminalitet	27.10.2022
	EU-Domstolen · Insiderhandel og databeskyttelse: EU-domstolen afviser generel logning af trafikdata til bekæmpelse af markedsmisbrug	20.09.2022

EU-Domstolen · Generel datalagring til bekæmpelse af grov kriminalitet og nationale domstoles manglende mulighed for at begrænse retsvirkninger af ugyldighed	05.04.2022
EU-Domstolen · Myndigheders adgang til trafik- og lokaliseringsdata skal begrænses til bekæmpelse af grov kriminalitet og kontrolleres af en uafhængig instans	02.03.2021
EU-Domstolen · Generel og udifferentieret logning af teledata er som udgangspunkt i strid med EU-retten: Dom i de forenede sager La Quadrature du Net m.fl.	06.10.2020
Landsretten · Sag om gyldigheden af logningsbekendtgørelsen	29.06.2021

§ 6 Retsvirkningen af charterstrid: uanvendelighed i den konkrete sag, ikke ugyldighed

Det principielt vigtigste danske bidrag til charterpraksis er afklaringen af, hvad der retligt sker, når en dansk regel strider mod chartret. Spørgsmålet blev afgjort i logningssagen mellem Foreningen imod Ulovlig Logning og Justitsministeriet.

Østre Landsret fastslog i [BS-36799/2018-OLR](#) af 29. juni 2021, at parterne var enige om, at dele af logningsbekendtgørelsen stred mod EU-retten – uenigheden angik retsvirkningen. Med henvisning til **Simmenthal**-dommen (C-106/77) og **IN.CO.GE**-dommen (C-10/97-C-22/97) udtalte landsretten:

»Princippet om EU-rettens forrang og om medlemsstaternes loyalitetsforpligtelse medfører imidlertid ikke, at en national regel, der er uforenelig med EU-retten, bliver ugyldig eller i det hele skal anses for ikke at eksistere, jf. eksempelvis IN.CO.GE-dommens præmis 21.«

Landsretten henviste til, at samme princip er fastholdt i La Quadrature-dommens præmis 215, hvorefter den nationale ret skal undlade at anvende modstående nationale bestemmelser, »uden at den behøver at anmode om eller afvente en forudgående ophævelse af denne bestemmelse ad lovgivningsvejen eller ved noget andet forfatningsmæssigt middel«, og at dansk retspraksis er i overensstemmelse hermed, jf. U.2011.2646H og U.2017.824H (Ajos).

Højesteret stadfæstede i [BS-26847/2021-HJR](#) af 30. marts 2022 uden dissens:

»Danske domstole skal derfor undlade at anvende logningsbekendtgørelsens bestemmelser i konkrete tilfælde, i det omfang en anvendelse måtte være i strid med umiddelbart anvendelige EU-regler. Der er derimod ikke grundlag for at antage, at danske domstole i medfør af EU-retten skulle have pligt til i givet fald at erklære logningsbekendtgørelsen – eller visse af dens bestemmelser – for ugyldig eller for ikke at eksistere.«

Højesteret tilføjede, at heller ikke dansk ret gav grundlag for en generel erklæring, men at domstolene »kan fastslå, at logningsbekendtgørelsen er ugyldig/uanvendelig i konkrete retsforhold, i det omfang anvendelse af bekendtgørelsen måtte være i strid med EU-retten eller Den Europæiske Menneskerettighedskonvention«.

Begge instanser afviste desuden foreningens sideordnede påstand om, at ministeriet ikke havde bragt den EU-stridige retstilstand til ophør »hurtigst muligt«. Landsretten fandt, at påstanden »må anses som en ytring om et omtvistet faktisk forhold, men uden at dette forhold er kategoriseret eller kvalificeret retligt«, og at der derfor manglede retlig interesse. Højesteret tiltrådte dette med henvisning til, at et hypotetisk, ikke-fremsat erstatningskrav ikke godtgør en konkret og aktuel retlig interesse, jf. UfR 2021.3052 H.

Dette står i kontrast til EU-Domstolens praksis om nationale ugyldighedserklæringer: i [C-140/20](#) fastslog Domstolen, at en national domstol *ikke* kan begrænse de tidsmæssige virkninger af en ugyldighedserklæring – men det forudsætter, at national ret overhovedet opererer med et sådant retsmiddel. Højesterets pointe er

netop, at EU-retten ikke begrænser nationale domstoles beføjelse til at vælge de egnede retsmidler inden for den nationale retsorden.

LOV	EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 51, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets prøvelse af logningsbekendtgørelsens gyldighed i lyset af EU-retten	30.03.2022
	EU-Domstolen · Generel datalagring til bekæmpelse af grov kriminalitet og nationale domstoles manglende mulighed for at begrænse retsvirkninger af ugyldighed	05.04.2022
	EU-Domstolen · Generel og udifferentieret logning af teledata er som udgangspunkt i strid med EU-retten: Dom i de forenede sager La Quadrature du Net m.fl.	06.10.2020
	Landsretten · Sag om gyldigheden af logningsbekendtgørelsen	29.06.2021

§ 7 Bevisvirkningen – charterstridigt indsamlet materiale i den danske straffesag

Når logningsreglerne var EU-stridige, opstod spørgsmålet, om de indsamlede teledata måtte anvendes som bevis. Her viser dansk praksis en markant udvikling gennem instanserne.

I april 2022 nåede Østre Landsret to modsatrettede resultater i parallelle kæremål i den samme nævningsesag om et dobbelt drab i Kalundborg. I [SS-1089/2022-OLR](#) og [SS-1150/2022-OLR](#) blev de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder ved den generelle og udifferentierede logning tillagt vægt, mens landsretten i [S-1150-22](#) fastslog, at et EU-stridigt indsamlingsgrundlag ikke i sig selv fører til bevisafskæring, så længe retten til en retfærdig rettergang og de nationale bevisregler overholdes.

Højesteret afgjorde spørgsmålet i [SS-59/2022-HJR](#) af 4. oktober 2023. Udgangspunktet blev taget i EU-Domstolens praksis:

»Som imidlertid også fastslået i ovennævnte dom henhører spørgsmålet om antageligheden af beviser, der er tilvejebragt på baggrund af logning som nævnt ovenfor, under national ret, dog under overholdelse af navnlig ækvivalens- og effektivitetsprincippet. Som fastslået ved EU-domstolens dom af 2. marts 2021 (sag C-746/18) må denne vurdering foretages i lyset af, hvilken risiko antagelsen af sådanne beviser vil medføre for iagttagelsen af kontradiktionsprincippet og dermed for retten til en retfærdig rettergang.«

Højesterets konklusion:

»Højesteret finder, at der ikke foreligger retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der kan begrunde, at de indhentede teleoplysninger ikke kan anvendes som bevis i straffesagen. Det bemærkes herved, at uanset om indhentede teleoplysninger måtte være tilvejebragt på baggrund af generel og udifferentieret logging i strid med EU-retten, har det ikke betydning for oplysningernes kvalitet, og det har heller ikke i sig selv medført en krænkelse af tiltaltes rettigheder af betydning for straffesagen.«

Afgørelsen hviler på fem bærende hensyn: bevisernes tekniske og objektive karakter, forsvarernes fulde mulighed for kontradiktion, at teledata ikke var det eneste eller reelt afgørende bevis, sagens alvor (drab og drabsforsøg), og at der ikke forelå forsætlig omgåelse fra myndighedernes side. Samme dag traf Højesteret afgørelse i [Sag 56/2022](#) om SKY ECC-lokaliseringsdata indhentet via hollandsk retshjælp med tilsvarende resultat.

Et beslægtet spor angår data, som teleselskaberne opbevarer af egne forretningsmæssige eller tekniske grunde og ikke i medfør af logningspligt. I [SS-213/2024-VLR](#) og efterfølgende [SS-46/2024-HJR](#) af 29. januar 2025 fastslog domstolene, at EU-Domstolens restriktive praksis om loggede data ikke uden videre omfatter sådanne »fejlretningsdata«, og at der ikke var tilstrækkelig usikkerhed til at udsætte sagen på EU-Domstolens afgørelse i C-241/22.

LOV	Retsplejeloven § 780, stk. 1	Retsplejeloven § 783, stk. 1	Retsplejeloven § 786e
PRAKSIS			
	Højesteret · Højesterets kendelse om edition af teledata, der ikke er omfattet af logningspligt		29.01.2025
	Højesteret · Højesteret stadfæster editionspålæg om udlevering af teleoplysninger (fejlretningsdata) i sag om grov narkokriminalitet		29.01.2025
	Højesteret · Teleoplysninger indhentet fra danske teleudbydere kan anvendes som bevis i straffesag		04.10.2023
	Højesteret · Højesterets kendelse om antagelighed af SKY ECC-data som bevis i straffesag		04.10.2023
	EU-Domstolen · Myndigheders adgang til trafik- og lokaliseringsdata skal begrænses til bekæmpelse af grov kriminalitet og kontrolleres af en uafhængig instans		02.03.2021
	Landsretten · Landsrettens stadfæstelse af byrettens afgørelse om edition af ikke-logningspligtige trafik- og lokaliseringsdata		08.03.2024
	Landsretten · Landsretten stadfæster afgørelse om bevisanvendelse af teleoplysninger i drabssag		28.04.2022
	Landsretten · Adgang til anvendelse af loggede teleoplysninger som bevis trods strid med EU-retlige logningsregler		28.04.2022
	Landsretten · Landsretten stadfæster afgørelse om bevisanvendelse af teleoplysninger i drabssag		26.04.2022

Artikel 50 (ne bis in idem) – territorialitet, komplementære formål og sanktionskumulation

[Chartrets artikel 50](#) forbyder, at nogen »i en straffesag på ny kunne stilles for en domstol eller dømmes for en lovovertrædelse, for hvilken den pågældende allerede er blevet endeligt frikendt eller domfældt i en af Unionens medlemsstater«.

Den centrale danske afgørelse er Højesterets dom i [Sag 108/2017](#) af 17. august 2018. T var ved Amtsgericht Hannover idømt bøde og ni måneders førerretsfrakendelse for spirituskørsel med en promille på mindst 1,92. Anklagemyndigheden rejste herefter selvstændig sag i Danmark om frakendelse efter [færdselslovens § 134, stk. 1](#), jf. [straffelovens § 11](#).

Højesteret fastslog først, at tredje kørekortdirektiv (2006/126/EF) regulerer ombytning og anerkendelse af kørekort, men ikke frakendelsers territoriale gyldighed mellem medlemsstater, og at »direktivet indeholder ikke andre regler, som er til hinder for en sådan sag«. Om artikel 50 udtalte Højesteret:

»Førerretsfrakendelsen var således territorielt begrænset til Tyskland og var reelt uden virkning for ham her i landet, hvor han har sin bopæl.«

»Den danske sag om førerretsfrakendelse er anlagt som en opfølgning på den tyske dom og har en anden beskyttelsesinteresse, nemlig at sikre, at der sker førerretsfrakendelse også i Danmark med henblik på at varetage hensynet til færdselssikkerheden her... Sagen i Danmark forfølger således et komplementært eller supplerende formål i forhold til den forudgående tyske dom.«

Højesteret afviste tillige, at T havde en berettiget forventning om, at den tyske dom afgjorde frakendelsesspørgsmålet med virkning for Danmark, og fandt ikke grundlag for præjudiciel forelæggelse, da

fortolkningen ikke gav anledning til rimelig tvivl. Frakendelsestiden blev fastsat til tre år med fradrag af 4 måneder og 20 dage.

Modsat udfald i [Sag 175/2012](#), hvor Højesteret afslog udlevering af en græsk statsborger for et checkforhold, han allerede var endeligt dømt for i Grækenland – de faktiske handlinger var identiske, uanset at de græske myndigheder kvalificerede forholdene forskelligt juridisk.

EU-Domstolens praksis om sanktionskumulation danner rammen. [C-117/20 \(bpost\)](#) fastslog, at »idem« beror på de faktiske handlinger, og at kumulation kun kan retfærdiggøres efter artikel 52, stk. 1, når procedurerne forfølger komplementære mål, er tilstrækkeligt koordineret, og den samlede sanktionsbyrde er proportional. [C-570/20](#) underkendte den franske momssvigsordning, fordi den ikke sikrede, at den samlede strengthed af bøde og fængsel afspejlede overtrædelsens grovhed, og [C-596/16](#) fastslog, at videreførelse af en administrativ bødeprocedure efter endelig strafferetlig frifindelse for de samme forhold ville være uforholdsmæssig og i strid med artikel 50.

LOV

[EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 50](#)
[Færdseksloven § 128, stk. 2](#)
[Færdseksloven § 134, stk. 1](#)
[Straffeloven § 11](#)

PRAKSIS	Højesteret · Frakendelse af føreret i Danmark efter tysk dom for spirituskørsel (Princippet om ne bis in idem)	17.08.2018
	Højesteret · Højesterets afvisning af udlevering til strafforfølgning grundet princippet om dobbelt strafforfølgning (ne bis in idem)	17.12.2012
	EU-Domstolen · Kumulation af administrative og strafferetlige sanktioner ved momssvig: Krav om forudsigelighed og proportionalitet under ne bis in idem-princippet	05.05.2022
	EU-Domstolen · Ne bis in idem og kumulation af sanktioner i post- og konkurrencesektoren: bpost-sagen	22.03.2022
	EU-Domstolen · Ne bis in idem: En endelig strafferetlig frifindelse for insiderhandel forhindrer efterfølgende administrativ sanktion	19.03.2018

§ 9 Artikel 4 og den europæiske arrestordre – når gensidig tillid må vige

[Chartrets artikel 4](#) forbyder tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Bestemmelsen er den mest anvendte charterbestemmelse i dansk udleveringspraksis, hvor den fortolkes parallelt med EMRK artikel 3 og [udleveringslovens § 10 h, stk. 2](#) (nu videreført i udleveringsloven af 2020).

Rammen er EU-Domstolens dom i **Aranyosi og Căldăraru** (C-404/15 og C-659/15 PPU): princippet om gensidig anerkendelse og tillid er af grundlæggende betydning, men generelle mangler ved fængselsforholdene i udstedelsesstaten forpligter den fuldbyrdende judicielle myndighed til at foretage en konkret risikovurdering og om nødvendig afslå overgivelse.

Højesteret anvendte denne test i [Sag 267/2016](#) og [Sag 261/2016](#), begge afgjort 31. maj 2017 (jf. tillige [SS-267/2016-HJR](#)). Højesteret havde først udsat sagen for at indhente fornyede oplysninger fra de rumænske myndigheder i lyset af EMD's storkammerdom i *Mursić mod Kroatien*, hvorefter under 3 m² personligt rum i flerpersonerscelle skaber en stærk formodning for krænkelse, som kun kan afkræftes under tre kumulative betingelser: at reduktionen er »short, occasional and minor«, at der er tilstrækkelig bevægelsesfrihed uden for cellen, og at faciliteten i øvrigt er egnet.

De rumænske garantier lød på mindst 3 m² i karantæneperiode og lukket fængsel, men kun 2 m² i halvåbent regime. Højesteret fandt, at reduktionen i halvåbent fængsel ikke kunne anses for kortvarig eller lejlighedsvis

– den ville gælde en potentielt betydelig del af en straf på 4½ år – og at opfyldelse af 2. og 3. led ikke kunne kompensere herfor, da alle tre betingelser skal være opfyldt kumulativt. Justitsministeriets udleveringsafgørelse blev ophævet.

Prøvelsen er konkret, ikke kategorisk. I [Sag 40/2018](#) af 2. maj 2018 tillod Højesteret udlevering til Rumænien, fordi der forelå garanti om mindst 3 m² pr. indsat, og i [SS-7/2024-HJR](#) af 13. august 2024 stadfæstede Højesteret udlevering til Moldova, fordi de diplomatiske garantier var specifikke og troværdige.

EU-Domstolen har senest i [C-763/22](#) tilføjet en artikel 47-dimension: et regeringsorgan kan godt træffe afgørelse om forrang mellem en europæisk arrestordre og en tredjelandsanmodning, men afgørelsen skal kunne undergives effektiv domstolsprøvelse.

Anklagemyndighedens operationelle ramme fremgår af [Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Udlevering fra Danmark](#) og [afsnittet: Udlevering til Danmark](#), der fastslår, at arrestordren efter princippet om gensidig anerkendelse skal opfattes som en beslutning, Danmark har pligt til at fuldbyrde, »i hvert fald indtil det er klarlagt, om der foreligger gyldige afslagsgrunde«.

LOV

[EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 4](#)
[EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 47](#)
[Udleveringsloven § 10h, stk. 2](#)

PRAKSIS	Højesteret · Udlevering til Rumænien og fængselsforhold: Garanti om mindst 3 m² pr. indsat	02.05.2018
	Højesteret · Højesteret ophæver udleveringsafgørelse grundet risiko for umenneskelig behandling i rumænsk fængsel	31.05.2017
	Højesteret · Ophævelse af udlevering til Rumænien grundet risiko for umenneskelige fængselsforhold (Muršić-standard)	31.05.2017
	EU-Domstolen · Kompetence til at afgøre konflikt mellem europæisk arrestordre og udleveringsanmodning fra tredjeland	20.03.2025

Artikel 17 og 47 i vanvidskørselssagerne – konfiskation over for tredjemand i god tro

§ 10

Konfiskation af køretøjer efter [færdselslovens § 133 a, stk. 2](#) er blevet det danske testfelt for [chartrets artikel 17](#) om ejendomsret sammenholdt med artikel 52, stk. 1.

EU-Domstolen fastslog i [C-393/19 \(OM\)](#) af 14. januar 2021, præmis 55:

»Henset til den væsentlige påvirkning af personers rettigheder, som konfiskation af et formuegode medfører, nemlig den endelige fratagelse af ejendomsretten til dette, bemærkes imidlertid, at hvad angår en tredjemand i god tro, som ikke vidste og ikke kunne vide, at hans formuegode blev anvendt til at begå en lovovertrædelse, indebærer en sådan konfiskation, når henses til det forfulgte formål, et uforholdsmæssigt og uantageligt indgreb over for det centrale indhold af denne persons ejendomsret.«

Dommen faldt midt under folketingsbehandlingen af den danske vanvidskørselspakke. Som Østre Landsret konstaterede i [SS-2111/2021-OLR](#) af 14. september 2021, blev bestemmelsen ændret ved **lov nr. 534 af 27. marts 2021** netop af den grund:

»Formålet med ændringen af lovforslaget var således at sikre, at bestemmelsen i § 133 a, stk. 2, 2. pkt., ikke strider mod Danmarks EU-retlige forpligtelser efter bl.a. Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder eller Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.«

Landsretten afviste på den baggrund Nordania Finans A/S' anmodning om præjudiciel forelæggelse: den endelige formulering indeholdt allerede den nødvendige proportionalitetsbedømmelse. Realiteten faldt også ud til anklagemyndighedens fordel, idet selskabet ikke havde oplyst omstændigheder, der gav grundlag for at antage et økonomisk tab.

Den underliggende byretskendelse, [SS-8442/2021-KBH](#) af 13. juli 2021, indeholder den mest udførlige danske argumentation for chartrets anvendelighed. Leasinggiveren gjorde gældende, at [færdselslovens § 133 a](#) gennemfører rammeafgørelse 2005/212/RIA, at strafferammen på 1 år og 6 måneder efter [færdselslovens § 118, stk. 11](#) opfylder rammeafgørelsens artikel 2, og at Danmark dermed gennemfører EU-retten i artikel 51's forstand – hvorved chartrets artikel 17 aktiveres. Selskabet gjorde videre gældende, at den danske bestemmelse stiller strengere krav end god tro, fordi ejeren tillige skal »tage alle rimelige skridt til at sikre sin økonomiske stilling«. Retten godkendte beslaglæggelsen med henvisning til, at leasinggiveren havde et erstatningskrav mod føreren, som ikke kunne antages at være dækningsløst, og afviste forelæggelse under henvisning til Østre Landsrets kendelse af 18. juni 2021 i sag S-1577-21.

Proportionalitetsvurderingen efter § 133 a, stk. 2, 2. pkt., er siden blevet finkalibreret i landsretspraksis: i [SS-2673/2024-OLR](#) fandt Østre Landsret, at leasingtageren ganske vist havde udvist fornøden agtpågivenhed, men at det ikke var godtgjort, at føreren ville være ude af stand til at erstatte tabet, og i [AM2024.06.19V](#) blev konfiskation opretholdt, fordi det var ejerens egen skyld, at førerens økonomiske forhold ikke kunne vurderes.

EU-Domstolen har fastholdt linjen i [C-450/24](#) og præciseret i [C-722/22](#), at et køretøj anvendt til transport af ulovlige varer udgør et »redskab« i rammeafgørelsens forstand.

LOV

[EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 17](#)

[EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 52, stk. 1](#)

[Færdselsloven § 126, stk. 1](#)

[Færdselsloven § 133a, stk. 2](#)

[Retsplejeloven § 803, stk. 1](#)

PRAKSIS	EU-Domstolen · Konfiskation af køretøjer tilhørende tredjemand ved smugling og ulovlig aflæsning	10.02.2025
	EU-Domstolen · Konfiskation af køretøjer anvendt til transport af ulovlige varer som »redskaber« for kriminalitet	25.01.2024
	EU-Domstolen · Konfiskation af transportmidler tilhørende tredjemand i god tro ved smugling	14.01.2021
	Landsretten · Landsretten stadfæster beslaglæggelse af leaset bil efter vanvidskørsel	14.09.2021
	Byretten · Rettens godkendelse af beslaglæggelse af leaset bil ved vanvidskørsel trods indsigelser om EU-retlig ejendomsbeskyttelse	13.07.2021

§ 11 Artikel 47 – adgang til effektive retsmidler i EU-retlige sager

[Chartrets artikel 47](#) sikrer enhver, hvis EU-retligt sikrede rettigheder er krænket, adgang til effektive retsmidler for en domstol, ret til retfærdig og offentlig rettergang inden rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol samt retshjælp, hvor det er nødvendigt.

Bestemmelsen påberåbes ofte, men kompetencegrænsen i artikel 51 er også her afgørende: i [C-177/17](#) og [C-327/22](#) blev anmodninger om fortolkning af artikel 47 afvist, netop fordi de underliggende tvister ikke havde indholdsmæssig forbindelse til EU-retten.

Hvor tilknytningen findes, er kravene reelle. [C-289/21](#) fastslog, at artikel 47 er til hinder for automatisk afvisning af et annullationssøgsmål, blot fordi den anfægtede nationale bestemmelse ændres under sagen, uden mulighed for at påvise fortsat søgsmålsinteresse. [C-605/23](#) fastslog, at en national begrænsning af domstolens prøvelse til alene spørgsmålet om alvorlig skade er utilstrækkelig – retten skal også kunne foretage en summarisk prøvelse af foranstaltningens lovlighed. Og [C-369/23](#) accepterede, at en øverste domstol behandler en erstatningssag, hvori den selv er sagsøgt, forudsat at det dømmende kollegium hverken deltog i den tidligere dom eller i forsvaret, og at dommernes aflønning er uafhængig af erstatningsudgifterne.

Artikel 47 gennemsyrrer også sekundærretten. [C-349/21](#) accepterede standardbegrundede aflytningskendelser, men kun fordi den underliggende anmodning var detaljeret begrundet og efterfølgende stilledes til rådighed for de berørte, så indgrebet kunne forstås og anfægtes.

I dansk praksis møder charterindsigelser om artikel 47 typisk et tidligere filter: retten afgør, at EU-retten er tilstrækkeligt klar (acte clair), og afviser forelæggelse. Se [BS-12007/2024-HRS](#) af 24. marts 2026, hvor Retten i Horsens afviste forelæggelse i sagerne om SU-afslag til et litauisk online jurastudium, uanset at EU-Kommissionen havde sendt en dialogskrivelse til de danske myndigheder om baggrunden for [SU-bekendtgørelsens § 73, stk. 5](#). Retten fandt, at 25 pct.-grænsen for fjernundervisning udgjorde en restriktion efter TEUF artikel 56, men at den var begrundet i det tvingende almene hensyn om studerendes mobilitet og proportional.

[Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen](#) opstiller anklagemyndighedens tjekliste og understreger, at »muligheden for præjudiciel forelæggelse ... ikke [udgør] et retsmiddel for sagens parter«, samt at forelæggelse alene er relevant, hvis den er nødvendig for rettens afgørelse.

LOV [EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 47](#)

[EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 51, stk. 1](#)

PRAKSIS	EU-Domstolen · Effektiv domstolsprøvelse ved midlertidig forsegling af forretningslokaler grundet momsovertrædelser	03.07.2025
	EU-Domstolen · Domstolen om uafhængighed i erstatningssager mod nationale øverste domstole ved tilsidesættelse af EU-retten	19.12.2024
	EU-Domstolen · Krav om begrundelse ved retslig godkendelse af telefonaflytning i straffesager	16.02.2023
	EU-Domstolen · Effektiv retsbeskyttelse: Afvisning af søgsmål ved ophævelse af nationale bestemmelser under sagens behandling	24.11.2022
	EU-Domstolen · Afvisning af præjudiciel anmodning: National procedure for udbetaling af erstatning for lang sagsbehandlingstid falder uden for EU-rettens anvendelsesområde	06.09.2017
	Byretten · SU-afslag til online jurastudium i Litauen: 25 pct.-grænsen for fjernundervisning strider ikke mod EU-retten	24.03.2026

Artikel 24 og barnets tarv – chartret i udlændinge- og strafferetlige forbudssager

§ 12

[Chartrets artikel 24](#) fastslår, at børn har ret til den beskyttelse og omsorg, der er nødvendig for deres trivsel, at barnets tarv skal komme i første række i alle handlinger vedrørende børn, og at ethvert barn har ret til regelmæssig personlig forbindelse med begge forældre, medmindre dette strider mod dets interesser.

Bestemmelsen anvendes i dansk ret dels som selvstændigt hensyn ved indgreb i den frie bevægelighed, dels som fortolkningsfaktor i udlændingesager.

I [Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Forbud til seksualforbrydere](#) begrundes udrejseforbuddets EU-retlige holdbarhed netop med artikel 24:

»Hertil kommer, at muligheden for at idømme et udrejseforbud er begrundet i hensynet til barnets tarv, jf. artikel 24 i EU's Charter om grundlæggende rettigheder, der bygger på artikel 3, stk. 1, i FN's børnekonvention.«

Anklagemyndigheden skal ifølge meddelelsen i hver enkelt sag vurdere forbuddets forenelighed med opholdsdirektivets artikel 27, stk. 2 – indgrebet skal være begrundet i hensynet til den offentlige orden eller sikkerhed, være proportionalt og hvile på vedkommendes personlige adfærd. En tilsvarende konkret EU-retlig vurdering foreskrives for rejseforbud i [Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Rejseforbud](#).

I udlændingeretten er indgangen typisk TEUF artikel 20 om unionsborgerskabets kerneindhold snarere end chartrets artikel 24 direkte, men vurderingen af afhængighedsforholdet mellem barn og forælder bærer den samme beskyttelseslogik. Udlændingenævnet omgjorde i [afgørelse af 18. februar 2025 \(EU-sagen om en syrisk far til to danske børn\)](#) Udlændingestyrelsens afslag, fordi et afslag ville tvinge børnene til at forlade Unionens område, jf. EU-Domstolens formodningsregel i de forenede sager C-133/15, C-451/19 og C-532/19 (XU og QP). Tilsvarende i [afgørelsen af 20. september 2024 \(bevarelse af opholdstilladelse for mor til danske børn\)](#), hvor nævnet fandt, at opholdstilladelsen ikke var bortfaldet, fordi der forelå et sådant afhængighedsforhold, at der var grundlag for afledt opholdsret efter TEUF artikel 20.

Højesteret nåede samme resultat i [AM2024.09.04H](#) og [SS-11/2024-HJR](#), hvor formodningen for afledt opholdsret udgjorde »ganske særlige grunde« til at fravige fristerne i [udlændingelovens § 50, stk. 1](#), og sagen blev hjemvist til landsretten til realitetsbehandling.

LOV	EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 24	Udlændingeloven § 50, stk. 1
PRAKSIS		
	Højesteret · Højesterets kendelse om prøvelse af udvisning for statsløs på tålt ophold med EU-retlig afledt opholdsret	04.09.2024
	Højesteret · Højesterets kendelse om hjemvisning af sag vedrørende ophævelse af udvisning efter Udlændingelovens § 50	04.09.2024
	Udlændingenævnet · Omgørelse af afslag på opholdstilladelse til syrisk far baseret på afledt opholdsret for danske børn	18.02.2025
	Udlændingenævnet · Bevarelse af opholdstilladelse for mor til danske børn efter EU-retlige principper om unionsborgerskab	20.09.2024

Charterindsigelser der ikke fører igennem – mønstre i dansk afvisningspraksis

§ 13

En realistisk praksisoversigt må notere, at charterindsigelser ved danske instanser oftere afvises end tages til følge. Fire tilbagevendende afvisningsgrunde tegner sig.

Manglende tilknytning til EU-retten. Den hyppigste – og den, EU-Domstolen selv anvender kategorisk, jf. [C-723/18](#) og [C-243/22](#). Er sagen rent national, er chartret uden betydning, uanset hvor tungtvejende rettighedshensynet i øvrigt måtte være.

Lovgiver har allerede foretaget vurderingen. I [SS-2111/2021-OLR](#) afviste Østre Landsret forelæggelse, fordi lovforslaget netop var ændret under folketingsbehandlingen for at imødekomme C-393/19 og chartret. Tilsvarende afviste Københavns Byret i [SS-8442/2021-KBH](#) forelæggelse under henvisning til en allerede foreliggende landsretskendelse.

Acte clair. I [Sag 108/2017](#) fandt Højesteret ikke grundlag for forelæggelse, da fortolkningen af de relevante EU-regler ikke gav anledning til rimelig tvivl. Samme mønster i [BS-12007/2024-HRS](#), hvor end ikke en dialogskrivelse fra EU-Kommissionen ændrede vurderingen.

Manglende retlig interesse i abstrakte påstande. Både Østre Landsret og Højesteret afviste i logningssagen påstanden om, at ministeriet ikke havde handlet »hurtigst muligt«, fordi den angik et rent faktisk forhold uden retlig kvalifikation, jf. [BS-36799/2018-OLR](#) og [BS-26847/2021-HJR](#).

En tidlig dansk illustration af charterets processuelle randstilling er [BS-1235/2010-ALB](#), hvor 89 sagsøgere med afslag på ægtefællesammenføring efter [udlændingelovens § 9, stk. 7](#) påberåbte sig chartrets artikel 7 om respekt for familieliv. Aalborg Byret tog alene stilling til det procesretlige kumulationsspørgsmål efter [retsplejelovens § 250, stk. 1](#) – charterspørgsmålet blev ikke realitetsbehandlet i kendelsen.

Dette mønster betyder ikke, at chartret er uden virkning. Virkningen indtræder i vidt omfang *før* domstolsprøvelsen: i lovforberedelsen, hvor [Vejledning om lov kvalitet](#) pålægger ministerierne at redegøre for chartrets betydning, og hvor Justitsministeriet – som i logningsreformen – selv gennemfører artikel 52, stk. 1-testen og noterer procesrisici.

LOV

[EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 7](#)

[EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 51, stk. 1](#)

[Retsplejelovent § 250, stk. 1](#)

[Udlændingeloven § 9, stk. 7](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets prøvelse af logningsbekendtgørelsens gyldighed i lyset af EU-retten	30.03.2022
	Højesteret · Frakendelse af førerret i Danmark efter tysk dom for spirituskørsel (Princippet om ne bis in idem)	17.08.2018
	EU-Domstolen · Fredsdommeres anvendelse af nationale strafferegler og EU-domstolens manglende kompetence i rent interne sager	09.11.2022
	EU-Domstolen · EU-Domstolens manglende kompetence i sager om nationale færdselsregler og chartret om grundlæggende rettigheder	08.05.2019
	Landsretten · Landsretten stadfæster beslaglæggelse af leaset bil efter vanvidskørsel	14.09.2021
	Landsretten · Sag om gyldigheden af logningsbekendtgørelsen	29.06.2021
	Byretten · SU-afslag til online jurastudium i Litauen: 25 pct.-grænsen for fjernundervisning strider ikke mod EU-retten	24.03.2026
	Byretten · Rettens godkendelse af beslaglæggelse af leaset bil ved vanvidskørsel trods indsigelser om EU-retlig ejendomsbeskyttelse	13.07.2021
	Byretten · Kendelse om kumulation af sager vedrørende afslag på ægtefællesammenføring	01.03.2011

Sammenfatning: chartrets reelle gennemslagskraft i dansk

§ 14 retsanvendelse

Praksis tegner et sammenhængende billede af, hvordan chartret virker i dansk ret.

Tærsklen er anvendelsesområdet, ikke rettigheden. Den afgørende første prøvelse er altid artikel 51, stk. 1: gennemfører den danske myndighed EU-retten? Falder forholdet uden for, er chartret uden betydning, og EU-Domstolen savner kompetence. Tilknytningen kan skabes gennem et direktiv, en rammeafgørelse eller – som i de udlændingeretlige sager – gennem TEUF artikel 20 om unionsborgerskabets kerneindhold.

Prøvelsen er en proportionalitetsprøvelse. Er chartret først anvendeligt, styres indgrebsvurderingen af artikel 52, stk. 1: lovhjemmel af tilstrækkelig kvalitet, respekt for rettighedens væsentligste indhold, legitimt formål og proportionalitet. Kravet til hjemmelsgrundlagets klarhed og præcision – udviklet i logningssagerne – er reelt et selvstændigt kvalitetskrav til dansk lovgivning.

Retsvirkningen er uanvendelighed, ikke ugyldighed. Højesterets dom af 30. marts 2022 og Østre Landsrets dom af 29. juni 2021 fastslår, at EU-retten forrang forpligter danske domstole til at undlade at anvende den charterstridige regel i den konkrete sag, men ikke til at erklære den ugyldig eller ikke-eksisterende. Valget af retsmiddel inden for den nationale retsorden er overladt til dansk ret.

Bevisvirkningen er begrænset. At materiale er indsamlet på et EU-stridigt grundlag, medfører ikke automatisk bevisforbud. Højesteret lægger afgørende vægt på bevisernes tekniske pålidelighed, kontradiktionsmulighederne, om beviset er det eneste eller reelt afgørende, sagens alvor og fraværet af forsætlig myndighedsomgåelse.

Chartret virker stærkest gennem lovgiveren. Den mest håndgribelige danske virkning ses ikke i domskonklusioner, men i lovændringer: vanvidskørselsordningens proportionalitetsklausul blev indsat under folketingsbehandlingen som direkte reaktion på C-393/19, og hele logningsordningen blev omlagt ved lov nr. 291 af 8. marts 2022 med en detaljeret artikel 52, stk. 1-analyse i de almindelige bemærkninger og en model med årlige, trusselsvurderingsbaserede bekendtgørelser.

Parallelitet med EMRK er hovedreglen, ikke undtagelsen. Artikel 52, stk. 3, betyder, at charterprøvelsen i praksis ofte falder sammen med konventionsprøvelsen – mest markant i udleveringssagerne, hvor artikel 4 og EMRK artikel 3 behandles under ét, og hvor EMD's *Muršić*-standard er den operative målestok. Den selvstændige merværdi ligger navnlig i artikel 8 om databeskyttelse, hvor chartret giver en beskyttelse uden direkte modstykke i konventionen.

LOV	EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 51, stk. 1	
	EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 52, stk. 1, 3	
	Traktaten om Den Europæiske Union § 6, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Teleoplysninger indhentet fra danske teleudbydere kan anvendes som bevis i straffesag	04.10.2023
	Højesteret · Højesterets prøvelse af logningsbekendtgørelsens gyldighed i lyset af EU-retten	30.03.2022
	Højesteret · Frakendelse af førerret i Danmark efter tysk dom for spirituskørsel (Princippet om ne bis in idem)	17.08.2018
	Højesteret · Højesteret ophæver udleveringsafgørelse grundet risiko for umenneskelig behandling i rumænsk fængsel	31.05.2017
	EU-Domstolen · Konfiskation af transportmidler tilhørende tredjemand i god tro ved smugling	14.01.2021
	EU-Domstolen · Generel og udifferentieret logning af teledata er som udgangspunkt i strid med EU-retten: Dom i de forenede sager La Quadrature du Net m.fl.	06.10.2020
	Landsretten · Landsretten stadfæster beslaglæggelse af leaset bil efter vanvidskørsel	14.09.2021
	Landsretten · Sag om gyldigheden af logningsbekendtgørelsen	29.06.2021

REFERENCE Lovgrundlag

9 paragraffer

EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 7		EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 8	
EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 47		EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 50	
EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 51	stk. 1	EU's Charter om grundlæggende rettigheder § 52	stk. 1, 3
Grundloven § 20		Retsplejeloven § 786e	
Traktaten om Den Europæiske Union § 6	stk. 1		

MATERIALE Citerede afgørelser

50 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS		12
29.01.2025	Højesterets kendelse om edition af teledata, der ikke er omfattet af logningspligt	7139-8577
29.01.2025	Højesteret stadfæster editionspålæg om udlevering af teleoplysninger (fejlretningsdata) i sag om grov narkokriminalitet	AM2025.01.29H2
04.09.2024	Højesterets kendelse om prøvelse af udvisning for statsløs på tålt ophold med EU-retlig afledt opholdsret	AM2024.09.04H
04.09.2024	Højesterets kendelse om hjemvisning af sag vedrørende ophævelse af udvisning efter Udlændingelovens § 50	6098-7306
04.10.2023	Teleoplysninger indhentet fra danske teleudbydere kan anvendes som bevis i straffesag	3817-4611
04.10.2023	Højesterets kendelse om antagelighed af SKY ECC-data som bevis i straffesag	56-2022
30.03.2022	Højesterets prøvelse af logningsbekendtgørelsens gyldighed i lyset af EU-retten	bs-26847-2021-hjr
17.08.2018	Frakendelse af førerret i Danmark efter tysk dom for spirituskørsel (Princippet om ne bis in idem)	108-2017
02.05.2018	Udlevering til Rumænien og fængselsforhold: Garanti om mindst 3 m² pr. indsat	40-2018
31.05.2017	Ophævelse af udlevering til Rumænien grundet risiko for umenneskelige fængselsforhold (Muršić-standarden)	261-2016
31.05.2017	Højesteret ophæver udleveringsafgørelse grundet risiko for umenneskelig behandling i rumænsk fængsel	3424-4081
17.12.2012	Højesterets afvisning af udlevering til strafforfølgning grundet princippet om dobbelt strafforfølgning (ne bis in idem)	Sag 175/2012
EU-DOMSTOLEN · EUROPÆISK DOMSTOL		26

03.07.2025	Effektiv domstolsprøvelse ved midlertidig forsegling af forretningslokaler grundet momsovertrædelser	C-605/23
20.03.2025	Kompetence til at afgøre konflikt mellem europæisk arrestordre og udleveringsanmodning fra tredjeland	C-763/22
10.02.2025	Konfiskation af køretøjer tilhørende tredjemand ved smugling og ulovlig aflæsning	C-450/24
19.12.2024	Domstolen om uafhængighed i erstatningssager mod nationale øverste domstole ved tilsidesættelse af EU-retten	C-369/23
30.04.2024	Adgang til teledata ved efterforskning af tyveri: Definitionen af alvorlig kriminalitet og nationale straffetærskler	C-178/22
25.01.2024	Konfiskation af køretøjer anvendt til transport af ulovlige varer som »redskaber« for kriminalitet	C-722/22
07.09.2023	Anvendelse af trafikdata i sager om embedsmisbrug: Fortolkning af direktiv 2002/58 og proportionalitetsprincippet	C-162/22
16.02.2023	Krav om begrundelse ved retslig godkendelse af telefonaflytning i straffesager	C-349/21
24.11.2022	Effektiv retsbeskyttelse: Afvisning af søgsmål ved ophævelse af nationale bestemmelser under sagens behandling	C-289/21
17.11.2022	Bevarelse af teledata og adgang til oplysninger i kampen mod grov kriminalitet: Forbud mod generel og udifferentieret logning i seks måneder	C-350/21
09.11.2022	Fredsdommeres anvendelse af nationale strafferegler og EU-domstolens manglende kompetence i rent interne sager	C-243/22
27.10.2022	EU-domstolens afvisning af generel logning af trafik- og lokaliseringsdata til bekæmpelse af kriminalitet	C-793/19
20.09.2022	Insiderhandel og databeskyttelse: EU-domstolen afviser generel logning af trafikdata til bekæmpelse af markedsmisbrug	C-339/20
07.07.2022	Løntillæg for natarbejde og rækkevidden af EU's charter om grundlæggende rettigheder	C-257/21
05.05.2022	Kumulation af administrative og strafferetlige sanktioner ved momssvig: Krav om forudsigelighed og proportionalitet under ne bis in idem-princippet	C-570/20
05.04.2022	Generel datalagring til bekæmpelse af grov kriminalitet og nationale domstoles manglende mulighed for at begrænse retsvirkninger af ugyldighed	C-140/20
22.03.2022	Ne bis in idem og kumulation af sanktioner i post- og konkurrencesektoren: bpost-sagen	C-117/20
08.03.2022	Direkte virkning af proportionalitetskravet for sanktioner ved udstationering af arbejdstagere	C-205/20
14.10.2021	Gyldigheden af undtagelsen for ydelser til efterladte i direktiv 79/7/EØF og rækkevidden af EU-Domstolens kompetence i sager om national social sikring	C-244/20
06.05.2021	Domstolens manglende kompetence til at vurdere nationale sanktioner mod selskaber i lyset af EU-Chartret uden tilknytning til EU-retten	C-703/20

02.03.2021	Myndigheders adgang til trafik- og lokaliseringsdata skal begrænses til bekæmpelse af grov kriminalitet og kontrolleres af en uafhængig instans	C-746/18
14.01.2021	Konfiskation af transportmidler tilhørende tredjemand i god tro ved smugling	C-393/19
06.10.2020	Generel og udifferentieret logning af teledata er som udgangspunkt i strid med EU-retten: Dom i de forenede sager La Quadrature du Net m.fl.	C-511/18
08.05.2019	EU-Domstolens manglende kompetence i sager om nationale færdselsregler og chartret om grundlæggende rettigheder	C-723/18
19.03.2018	Ne bis in idem: En endelig strafferetlig frifindelse for insiderhandel forhindrer efterfølgende administrativ sanktion	C-596/16
06.09.2017	Afvisning af præjudiciel anmodning: National procedure for udbetaling af erstatning for lang sagsbehandlingstid falder uden for EU-rettens anvendelsesområde	C-177/17
LANDSRET TEN · ANKEINSTANS		6
08.03.2024	Landsrettens stadfæstelse af byrettens afgørelse om edition af ikke-logningspligtige trafik- og lokaliseringsdata	7138-8576
28.04.2022	Landsretten stadfæster afgørelse om bevisanvendelse af teleoplysninger i drabssag	3816-4609
28.04.2022	Adgang til anvendelse af loggede teleoplysninger som bevis trods strid med EU-retlige logningsregler	S-1150-22
26.04.2022	Landsretten stadfæster afgørelse om bevisanvendelse af teleoplysninger i drabssag	3821-4616
14.09.2021	Landsretten stadfæster beslaglæggelse af leaset bil efter vanvidskørsel	2140-2556
29.06.2021	Sag om gyldigheden af logningsbekendtgørelsen	1465-1776
BYRET TEN · FØRSTE INSTANS		3
24.03.2026	SU-afslag til online jurastudium i Litauen: 25 pct.-grænsen for fjernundervisning strider ikke mod EU-retten	10876-13983
13.07.2021	Rettens godkendelse af beslaglæggelse af leaset bil ved vanvidskørsel trods indsigelser om EU-retlig ejendomsbeskyttelse	1977-2358
01.03.2011	Kendelse om kumulation af sager vedrørende afslag på ægtefællesammenføring	2156-2574
UDLÆNDINGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		2
18.02.2025	Omgørelse af afslag på opholdstilladelse til syrisk far baseret på afledt opholdsret for danske børn	
20.09.2024	Bevarelse af opholdstilladelse for mor til danske børn efter EU-retlige principper om unionsborgerskab	
PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
16.06.2025	Kontrolafgift fastholdt trods dokumenteret betaling grundet manglende synlig P-billet	park-4609

FORARBEJDE **Betænkninger**

2 referencer

Den europæiske Menneskerettighedskonvention og dansk ret

nr. 1220 · 1991 · Justitsministeriet

Betænkning om inkorporering mv. inden for menneskeretsområdet

nr. 1546 · 2014 · Justitsministeriet